

מסכת ביצה

הקדמה למסכת ביצה

וכדלהלן. "איסור מוקצה" הוא שם כולל לכמה תקנות חז"ל בשבת וביום טוב, והוא כולל:

א. איסור לטלטל חפצים שחל עליהם שם מוקצה⁽²⁾.

בפרק ראשון ושלישי במסכת ביצה מתבארים כמה מושגים בדיני "מוקצה".

מהו מוקצה?

"מוקצה", ביאורו, מופרש – מובדל⁽¹⁾,

1. אין מוקצה לחצי שבת, וראה מג"א [שכה י'] ומחצית השקל שם ש"מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא" חמור מ"מוקצה לחצי שבת". והיינו, משום שביטול ההכנה בתחילת השבת הוא האוסר את המוקצה, אך באמצע השבת, כיון שעומד לחזור להכנתה הראשונה, אינו נחשב לביטול ההכנה הראשונה.

2. הרמב"ם כתב [שבת כד יב"ג] שלשה טעמים לגזירת האיסור לטלטל מוקצה. א. חכמים למדו ממה שאסרו נביאים לעשות דבור שבת כדבור חול, והילוך שבת כהילוך חול, קל וחומר שלא יהיה טלטול שבת כטלטול בחול, כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבא להגביה ולפנות חפצים וכו'. ב. שחששו שמא כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור, אפשר שיתעסק בהם מעט ויבא לידי מלאכה. ג. מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלים כל ימיהם, ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל בשבת כמו בשאר הימים, נמצא שלא שבת שבייתה הניכרת.

והראב"ד בהשגות הוכיח, שגזרו על טלטול כגדר לאיסור הוצאה. וכן מבואר בסוגיות בשבת [קכד ב] ובביצה [לז א] ועיין במרכבת המשנה שם, ובפני יהושע [שבת מה א] ובפמ"ג [ריש

1. כתב המאירי בתחילת המסכת: עיקר איסורו [של "מוקצה"] יצא לנו בכל המוקצים מאחד הנקרא "מוקצה למצוותו", כגון נויי סוכת מצוה, ואתרוג של מצוה לאכילה וכו' עד שקצת מפרשים מנאום ומצאום קרוב לחמישים סוגי מוקצה.

ומשמע מדבריו, שלדעתו איסור מוקצה אינו משום חסרון הכנה גרידא, או מחמת דחיה משימוש בשבת, אלא הוא חלות שם של הפרשה ויחוד, שחל על הדבר שם "מוקצה", וכמו שחל שם "מוקצה למצוותו" על דבר שהוקצה למצוה. ויתכן שמפני כך אין מוקצה לחצי שבת [כו ב], שהרי רש"י [ל ב ד"ה ורב אסין] כתב שאתרוג שהופרש להשתמש בו היום, אוכלו רק למחרת אותו יום, "כיון דאיתקצאי לבין השמשות, איתקצאי לכולי יומא". ואף שלא שייך בו אלא דין מוקצה למצוה, בכל זאת צריך הפרשה ליום שלם. וכן הוא בכל מוקצה, שהפרשה למקצת היום אינה נחשבת להקצאה. [וראה נודע ביהודה תנינא יו"ד קסב שרק מוקצה התלוי בהקצאת האדם אינו חל באמצע שבת, וכן מוכח בשבת קכד א בזורק לאשפה בשבת].

אך באפיקי ים [ב יט] ביאר שדין הכנה תלוי בתחילת שבת [כפרש"י כו ב ד"ה מותר] ולכן